

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Kalliola korostaa, että tulevan yhtiön taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa tulee ensisijaisesti ottaa huomioon kaikki osatyökykyisten työttömyydestä johtuvat suorat ja välilliset vaikutukset ja kustannukset niin yksilöön ja heidän lähipiiriinsä kuin koko yhteiskunnan toimintaan ja hyvinvointivaltioon. Yhteiskuntaan osallistumattomuus, pitkäaikainen toimeettomuus ja syrjäytyminen vaikuttavat monella tavoin ja mahdollisti pysyvästi työttömään henkilöön ja tämän ympäristöön. Kalliola näkee osatyökykyisten työllistämisen edellytysten parantamisella ja työllistämällä täten erittäin tärkeitä sosiaalipoliittisia päämääriä taloudellisten näkökulmien lisäksi.

Kalliola tuo esille, että vaikeimmassa asemassa olevien osatyökykyisten työsuoritusten myynnin käynnistyminen ja tuottojen saaminen voi olla alkuvaiheessa hidasta ja tämä on otettava toiminnan talouden suunnittelussa huomioon. Kalliola näkee, että kilpailun vääristymisen estämiseksi on tärkeää pohtia, mihin toimialoille perustettava yhtiö ensisijaisesti lähtisi. Kalliola näkee, että mitä kilpaillummasta toimialasta on kyse, sitä vaikeampi yhtiön on kasvattaa liikevaihtoa vaikuttamatta alan kilpailuun. Kalliola korostaa, että liiketoiminnan toimialan valinta onkin täten kriittinen pohdittava kysymys.

Kalliola näkee erittäin tärkeänä, että Välittäjä oy:n hinnoittelussa huomioidaan markkinoiden yleinen hintataso. Ongelmia Kalliola toteaa syntyvän, jos Välittäjä oy ryhtyisi ali- tai ylihinnoitteluun. Kalliola korostaa, ettei ole koko järjestelmälle ja sen ideologialle tarkoituksenmukaista luoda vahvalla valtion rahoituksella yhtiölle sellaista johtavaa kilpailuasemaa, että se voisi esim. polkuhinnoittelulla voittaa kilpailijansa.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

-

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Kalliola näkee, että Välittäjä oy:n kohderyhmän valintaan on käytettävä erityistä huolellisuutta. Luonnoksesta käy ilmi, että toiminnan alkuvaiheessa kohderyhmäksi on ajateltu rajata kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat osatyökykyiset. Kalliola haluaa tuoda esille kysymyksen, miten tämä rajausta tehdään; keskitytäänkö työttömyyden keston, työmarkkinoiden rakenteeseen vai esimerkiksi työ- ja toimintakyvyn arviointiin? Kalliola haluaa tuoda esille, että oikean kohderyhmän valinta ja ohjaus Välittäjä oy:n palveluihin vaatii monialaista ja moniammatillista osaamista. Psyykkiset, sosiaaliset ja fyysiset työ- ja toimintakyvyn haasteet on huomioitava pelkän työttömyyden keston lisäksi.

Kalliola näkee, että yhteiskunnalle aiheutuvat nettokustannukset voisivat pysyä mahdollisimman hallittuina, kun kohderyhmä on suhteellisen rajattu. Jos halutaan keskittyä mahdollisimman korkeiden työllistymistulosten saavuttamiseen mahdollisimman pienillä kustannuksilla, voi olla niin, että Välittäjä oy:ssä keskitytään liiaksi vain kaikista parempikuntoisiin asiakkaisiin. Kalliola näkee tällöin vaarana olevan se, että täten lyhyellä aikavälillä voi olla houkuttavaa keskittyä vain niiden ihmisten tukemiseen, joiden työllistyminen ilman uusia tukitoimiakin on jo valmiiksi lähellä toteutumista. Näiden kohderyhmien tukeminen saattaisi myös vääristää kilpailua.

Kalliola haluaa korostaa, että tällöin sosiaalipoliittiset tavoitteet (esim. syrjäytymisen ehkäisy) voisivat jäädä toteutumatta, koska järjestelmä auttaisi ennen kaikkea muita kuin vaikeimmassa asemassa olevia henkilöitä. Kalliola haluaakin korostaa, että osatyökykyisten valinta tulee toteuttaa siten, että sille asetettujen työvoimapoliittisten ja sosiaalipoliittisten tavoitteiden perusteet täyttyvät eikä ensisijaisesti yhtiön liiketaloudellisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Kalliola haluaa tuoda esille, että on erityisen tärkeää huomioida ja suunnitella tarkoin, miten siirtyminen uuden välityömarkkinatoimijan piiriin käytännössä tapahtuisi. Erityinen huomio pitää kiinnittää asiakassiirtymiin, joissa henkilö kuuluisi Välittäjä oy:n kohderyhmään muttei olisi TE-toimiston asiakas (eli esim. kuntien työllisyyspalvelut). Tällöin olisi luotava saumaton palvelupolku, joka estäisi siirtymien väleihin tipahtamisen.

Kalliola korostaa, että uudenlaisen palvelutoimijan tuominen voi pahimmillaan ja entisestään sekoittaa hajanaista ja vaikeaselkoista työllisyys- ja sosiaalipalvelujärjestelmä. Tämän estämiseksi on selkeästi määriteltävä Välittäjä oy:n kohderyhmä ja suhde muihin työllistämistä tukeviin palveluihin. Kalliola näkee, etteivät nykyisen järjestelmän puutteet yksin korjaudu uuden toimijan perustamisella.

Mahdollisena haasteena voi olla se, että uuteen Välittäjä oy:n liiketoimintoon voi siirtyä henkilöitä, joilla olisi muitakin parempia ja oikea-aikaisempia vaihtoehtoja työllistyä. On selkeytettävä sitä, olisiko Välittäjä oy:n toiminto esimerkiksi päällekkäistä kuntouttavan työtoiminnan kanssa, ja mikä Välittäjä oy:n suhde näihin muihin palveluihin on, ja miten tämä huomioidaan oy:n valintaprosesseissa.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

-

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Kalliola näkee hienona ajatuksena lähteä luomaan valtakunnallista toimijaa, joka edesauttaisi osatyökykyisiä ja kehitysvammaisia työllistymään yrityksiin vapaille työmarkkinoille. Uudenlaista toimintamallia luotaessa Kalliola toivoo, että nykyisten vahvojen välityömarkkinatoimijoiden kuten kolmannen sektorin toimijoiden ja järjestöjen osaamista, kokemusta ja ammattitaitoa hyödynnetään sekä palvelumallien suunnittelussa että toteuttamisessa.

Kalliola näkee erityisen keskeisenä kysymyksenä, miten uusi yhtiömuotoinen palvelutoiminto integroituu kokonaisuudessaan nykyiseen sosiaali- ja työllisyyspalveluiden palvelujärjestelmään. Erityistä huomiota pitää kiinnittää siihen, miten palveluihin osallistuvien velvollisuudet ja etuudet määräytyvät, ja ovatko ne täten tasapuoliset muihin työllistymistä edistäviin palveluihin nähden.

Kalliolan korostaa, että Välittäjä oy:n rooli suhteessa työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalveluun vaatii tarkastelua. Kalliola näkee, että ihmisen työ- ja toimintakyvyn tueksi tarvitaan monipuolista ja yksilöllistä tukea sekä yksilön olemassa olevan osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Keinoina tässä voivat olla mm. tietotekninen koulutus ja digitaalisten ratkaisujen kokeilu työn tukena, tehostettu työvalmennus ja -tuki, sekä työympäristön kehittäminen erityisryhmille.

Kalliola pitää erittäin tärkeänä, että Välittäjä oy voisi ostaa täydentäviä palveluita esim. muilta välityömarkkinatoimijoilta, järjestöiltä ja muilta palveluntuottajilta hankintalain mahdollisuuksien mukaisesti.

Tammivirta Amanda
Kalliola oy - Amanda Tammivirta, Palvelujohtaja Kalliola-konserni, Heidi
Nygren, Toimitusjohtaja/Toiminnanjohtaja Kalliola-konserni